

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 290. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342679104160/facsimile.pdf> (tilgået 20. marts 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

MORALSKE TANKER

- Standart, Fanc. – *Genii*, af lat. Genius, Skytsaand. – *stimer*, støjer; spørger.
- S. 227. *ageres*, fremføres. – *Commissarius*, Opmand, Voldgiftsdommer. *Non etc.* Du ved, det er ikke saa meget om Studierne, men om Studermaaden, at Stridigheder med de Lærde ofte paafores nrig. – *Exercitier*, Øvelser. – Vanheld, Vansir, Skavank. – *høje Skoler*, Universiteter.
- S. 228. *Apparence*, (ydre) Skin. – *Dissertationer*, Afhandlinger. – *Programmafa*, Aarskifter; Indbydelsesskrifter (v. Universitet). – *uniforme*, ens. – *Præjudice imod*, Skade for. – *Gothisk*, ogsaa: barbarisk, raa. – *ubehændige*, ubekvemme, upraktiske. – *Scholastiske Lærdom*, se Note til S. 122.
- S. 229. *divertissement*, Underholdning. – *Spectacler*, Skuespil. – *Censure*, Kritik. – *De nye Academier*, f. Eks. Royal Society fra 1660, Académie des Sciences fra 1666 og herhjemme Videnskabernes Selskab fra 1742. – *curieuse*, mærkelige, interessante. – *resolvere*, løse. – *raa*, udannet, umoden. – *antefede*, oprettede.
- S. 230. *driftet*, dreftet. – *præstere præstanda*, yde det, der bør ydes. – *fac etc.*, lat. gor din Pligt saa godt som muligt. Munkeordsprog, hvis udeladte, anden Del lyder: et sta bene cum Domino Priore, og hold Venskab med Abbeden i Klosteret. – *Præcaution*, Forsigthed. – *til Trykken*. Siden 1732 var det dog ikke nødvendigt at lade disse mindre, latinske Afhandlinger, »*Disputatser*«, trykke. – *vis Lejlighed*, muligvis i den Tale, Holberg holdt, da han nedlagde Rektormædigheden 1736; Bind VIII, S. 329 ff. – *remedere*, raade Bod paa. – *Theses*, Betragninger, som skal bevises.
- S. 231. *videant etc.*, lat. Censorerne [jidsat for Konsulerne] skal se til, at Staten ikke lider Skade. Optegnet hos Cicero, Sallust, m. fl. – *Erindring*, kritiske Bemærkning. – *insinuere*, fremkomme med. – *Lectiones publicæ*, lat. offentlige Forelesninger. – *Lectores*, Læremøn. – *recitare*, forelæse. – *Responsores*, lat. »Svarere«. – *modet*, moden.
- S. 232. *excolere*, dyrke. – *profiterede*, gav (offentlig) Undervisning i. – *respondere in Jure*, give Svar i Jura. I Kejsertidens Rom var Undervisningen i Rettsvidenskab delt i en abstrakt-teoretisk og en mere konkret-praktisk Skole. Om den første Undervisning brugtes Verbet docere, om den anden respondere. – *doccendo discere*, lat. at lære ved at undervise. – *Stiftelse*, Foranstaltung. – *Æmulation*, Kappelyst.
- S. 233. *propter partem lucrandum*, lat. for at tjene til Brødet. – *Approbationer*, Godkendelser. – *Axel Thorsens Viise*. Lang, folkelig Kærlighedsvisse fra det 16. Aarh. – *Doct. Fausti Historie*. Den fra tysk oversatte Folkebog »Historia om D. Johan Fausto den

NOTER

- widtberydte Troldkarle, Kbh. 1588 og oftere optrykt. – *Roldans* og *Holger Danskes Krønike*, dvs. Folkebogen Olger Danske Krønike, der handler om Karl den Stores Kæmper Roldan og Holger Danske. – *Litibus etc.* Vi adspiltes ofte ved Trætter og Skændsmaal: men hvis ingen Stridigheder gaves, fædtes deraf Slovhed (Dumhed). – *Idretter*, Virken. – *Symbolum*, Valgsprog. – *Concordia etc.*, fra Sallust, Jugurtha 10,6. S. 234. *conserveres*, bevarer. – *Sertorius* (d. 72 f. Kr.), romersk Statthalter i Spanien. Fra Plutark, Sertorius' Liv. – *tykke*, rive los. – *Hesterumpe*, Hestehale. – i Grund, til Bonds. – *Posten*, Ennius (239 – 169 f. Kr.), citret af Horats Sat, 1,4,60–61: »Efter at den hæslige Tveddragt har sprængt Krigens jernbeslæede Stolper og Porte.» – *Limitation*, Begrænsning.
- S. 235. *Gangræna*, Gangræn, Koldbrand. – *Naturens Lys*, medfødt Fornuft. – *Examen*, Undersøgelse. – *Carolus Magnus*, Karl den Store (ca. 742 – 814), frankisk-romersk Kejser ligesom Sonnen *Ludovicus Pius*, Ludvig den Fromme (778 – 840). – *lidt*, dvs. lidet. – *brutal*, dyrisk, feisk.
- S. 236. *Divide et impera*, lat. del og hersk. Politisk Grundsetning, især fulgt af Romerne. – *gemeene*, almindelige. – *befodret*, befordret. – *Ansee vi*, Ser vi paa. – *Triumviratet*, det andet T., Aar 43 f. Kr., bestod af Octavian, Antonius og Lepidus. – *Petronius*, Kap. 44. Sc Note til S. 69. – *Cato den ældre* (d. 149 f. Kr.), romersk Politiker og Skribent.
- S. 237. *forekommet*, kommet ... i Forkabet. – *Rideføget*, Forvalter. – *aabenbare*, aabenlys. – *incommoderer*, besværer. – *undetholde*, opreholde. – *Præsumption*, forudsættet Forestilling.
- S. 238. *uryggelig*, urokkelig. – *invertere*, vende om.
- S. 239. *Est etc.* Skræk er ikke altid Tegn og Kendemærke paa en frygt som Mand. Sindsindtryk staar ikke i Menneskers Magt. – *overkommende*, indtræffende. – *overvettes*, overvældende. – *Fermentation*, Gæring. – *Alteration*, Sindsbevægelse, Forskrækkelse. – *Paroxysmus*, pludselig og voldsom Sindsbevægelse. – *violente*, voldsomme.
- S. 240. *Mens etc.*, lat. Sindet forbliver urokket, Taarene rinder forgæves. Vergil, Ænciden 4,449. – *Complexion*, Natur, Karakter. – *Aratus*, Aratos (3. Aarh. f. Kr.), gr. Statsmand. Fra Plutark, Aratos' Liv. – *aabet Liv*, Affering. – *remitterer*, formindskes, slappes.
- S. 241. *Character*, Egenskab. – *Philosophus*, Skeptikeren Pyrrhon (d. o. 275 f. Kr.); hos Diogenes Laertios 9,11,68. – *Julia*. Hos den rom. Grammatiker Macrobius, Saturnalia 2,5, som mest handler om Julia, fortælles til Slut denne Anekdot, men om Popilia Marcifilia. – *forestillede*, gjorde ... opmærksom paa. – *Beest*, Dyr. – *Contra etc.* Naar du bruger Mund imod Menneskenes for-